

KRANJSKA SIBIRIJA.

KRAJEPISNA IN NARODOPIISNA SLIKA.

JOS. LAVTIŽAR.

(KONEC.)

Ne zabimo tudi posteljne oprave, ki je gospodinjam posebno v čisljih. V vsaki hiši stoji lično urejena postelj brez pogrinjala. Opravljena je z blazino, s snežobelimi rjuhami in s pisano odejo. Zglavje je visoko, napravljeno iz blazinic, povitih v platnena oblačila. Oblačila imajo ob koncih rdeče ali višnjeve čopke. Posebnost je to, da se nahaja zglavje vedno ob spodnji strani postelje, tako da noge ležečega niso obrnjene proti hišnim vratom. Ljudje pravijo, da živi ne smejo imeti nog obrnjenih proti vratom, ampak le mrtvi.

Da spoznamo ljudsko življenje še natančneje, hočemo navesti nekatera opravila, ki se bavijo z njimi Ratečani v posameznih letnih časih.

Dolga je zima v Kranjski Sibiriji, pa se mora slednjič vendar umakniti spomladi. Gore so še vse bele, kakor bi bile ometane z apnom, toda grmenje sneženih plazov naznanja, da nastopa južno vreme. Meseca aprila, včasih tudi v začetku maja ležijo po ravnini kupi snega, ki slednjič ne morejo več kljubovati solnčnim žarkom. Sani gredo v začasni pokoj ter začno namesto njih ropotati kolesa. Odpirajo se vlažni hlevi, in iz njih se usipajo trope ovac z živahnimi jagenjčki. Po vasi se čuje veselo bleketanje drobnice, ki čuti prav kakor človek vzduh prihajajoče spomladi. Solnčna rebra so tuintam že zelena, zgodnje cvetlice rijejo iz zemlje. Ko trava nekoliko doraste, se začne zjutraj oglašati rog vaškega čednika. Trobljenje pomeni, da naj priženo govedino na določeni prostor, kjer jo bo sprejel pastir v svoje varstvo in gnal na pašo. To ti je žvenketanje, ker ima večina živinčet zvonec na vratu! Čedniku se plačuje za vsako glavo goveje živine določena pristojbina. Poleg tega dobiva še drug priboljšek. Kolikor krav ima od ene hiše, toliko dni mu mora dajati dotična hiša prosto hrano. Na ta način obhodi srenjski pastir polagoma vso vas ter začne, ko je prišel do konca, zopet iznovega pri prvi hiši. Zato pa nihče ne pozna tako dobro gospodinjo kakor čednik.

Polje je lepo obdelano ter čaka ugodnega vremena. Bob in lan sta začela cvesti, ker je nastopilo poletje. Pastirji, ki so dosedaj vodili ovce po bližnjih tratih, se pripravljajo s svojimi

čedami v planino. Ko pride sv. Ahacij (22. junija), se loči vaška drobnica v dva oddelka. En oddelek oddide v Planico, drugi oddelek se napoti proti Klanškima jezeroma pod Mangart. Pastirji vzamejo s seboj potrebno hrano, ki sestoji iz turščične moke, ter se poslavljajo od doma. Vaščani kličejo za njimi: »Bodite zdravi! Bog naj obvaruje vas in živino vsake nesreče«. Tudi gospodarji gredo prvi dan v planino, da izmerijo, koliko mleka dajejo ovce na dan. Na tej podlagi se določi, po koliko hlebov sira dobi posamezni posestnik. Glavni pastir, ki mu pravijo spravnik, dela sir iz namolzenega mleka. O Malem Šmarnu se vrne čeda domov. Otroci ji gredo naproti z zvonci, ki jih obesijo ovcam na vrat, da je vrnitev toliko bolj slovesna. Pastirji pa dobijo za klobuke cvetlične šopke s pozlačenimi rožmarinovimi peresci.

Ob koncu julija dozori trava v hribovskih senožetih. Njih velikost je določena z izrazom: naša senožet je za deset, dvajset, trideset ali za štirideset senosekov«. To se pravi: deset ali dvajset itd. koscev jo poseče v enem dnevu. Umevno je, da morajo gospodinje ob tem času globoko segati v dežice za maščobo in sneti z ražnjev marsikako stegno, da je dovolj hrane za toliko delavcev. Takrat ne kuhajo doma, ampak v senožetih, kjer imajo večji posestniki nalašč prirejeno kuhinjo. Ako so solnčni dnevi, je mrva kmalu pod streho, v deževnem vremenu pa jo morajo včasih obračati cel teden ali še dalje, da je suha.

Hladni dnevi napovedujejo jesen. Terice vstajajo že ob dveh zjutraj, da starejo lan in ga pripravijo za predivo. Živina se pomika bliže hiš, kjer je še tuintam kaj zelenega. Proti večeru jo gonijo napajat k vodnjaku sredi vasi. Tu je velik prostor, obdan s hišami, nekaka »zvezda«, seveda rateška, ne ljubljanska. S tega vaškega središča, ki ni nikoli brez blata, drži šestero ulic na razne kraje. Pri vodnjaku se izvedo vse novice ter se razglašajo dalje in dalje po hišah. Tudi vsakega tujca, ki gre ondi mimo, vzamejo temeljito v pretres. Kdo je ta človek, odkod je, kam gre? — vprašanja, na katera čestokrat ni povoljnega odgovora. Onemu prostoru ne pravijo zaman »na gorici«. Imenovati bi se moral pravzaprav »na govorici«, kajti nikjer ni toliko govorjenja kakor tukaj.

Vsi drugi jesenski opravki, ki se vršijo meseca oktobra, kažejo, da že diši po zimi. Možje dovažajo bukovo listje za steljo in drva za kurjavo. Z njiv spravljajo zadnje pridelke, kajti gore so že pobeljene s snegom in vsak hip se ga je bati tudi na ravnini. Kadar v nižjih krajih dežuje, so Ratečanje že oskrbljeni s snegom. Dostikrat pade sredi oktobra in ne skopni več rad.

Zima je tukaj. Včasi sneži kar cel teden skupaj, da poka vsled teže strešno tramovje. Treba je ogrebsti strehe, sicer bi se podrlo kako poslopje. Hiše so kakor zazidane s sneženimi stenami. Ker je tudi cesta vsa zamedena, vprežejo v sneženi plug nekaj parov konj, da napravijo tir. Pri sadnem drevju se lomijo veje ali pa se pripogibljujejo pod silnim bremenom. Zato je videti toliko skrivljenih vej, ki se nikoli več ne zravnajo. Marsikdo bi se rad ukvarjal s sadjarstvom, ako bi ga ne strašila škoda, ki jo povzročuje zima. Kmalu zamrzne jezero, stoječe na južni strani vasi. Ko drugod ni nikjer ledu, ga je v Ratečah toliko, kolikor kdo hoče. Tedaj dohajajo iz bližnjih in daljnih krajev vprašanja, po kaki ceni bi ga bilo dobiti. Ljudje zaslužijo pri tem podjetju marsikako kronico, a tudi trpijo veliko.

Prišli smo do konca.

Čeprav nimata ostro podnebje in dolga zima nič vabljivega, vendar opisani del Gorenjske domačinu ni manj priljubljen nego še tako lep kraj drugod. Rodno zemljo ljubi vsakdo, pa bodi ta rodna zemlja tudi Kranjska Sibirija.

~~~~~

IZ NOVEGA MESTA V SARAJEVO NA KOLESU.

(DALJE.)

JURAJ LUBIČ.

Iz Prjedora peljeta dve cestni progi, ena, kakor sem že povedal, v Kozarac-Banjo luko, druga v Sanski most - Ključ. Po prvotnem potnem načrtu bi bil moral kar naravnost potovati do glavnega mesta Bosne, spomnil pa sem se prijatelja činovnika, bivajočega v Sanskem mostu. Kako de človeku dobro, ako more v tujini pozdraviti prijatelja rojaka! Gotovo bi mi bil zameril, ko bi bil zvedel, da sem bil v Prjedoru, do njega se pa nisem potrudil. En dan žrtvujem prav rad, sem si mislil, in ko se mi je povedalo, da je cesta v Sanski most dobra, sem bil okoli treh popoldne že na potu tja. Prek lesenega mostu pridem v dolg drevored. Vozečemu ob strani zaradi boljše ceste mi kmalu nevidna veja potegne čepico z glave. Ko pa drčim tri kilometre po nepregledni ravani, se mi povesi levi pedal kolesa. Videl sem, da s svojim orodjem ne opravi ničesar, zato sem hitro obrnil nazaj proti Prjedoru, kjer mi je dober kovač po mojem navodilu spravil kolo v red. Za pol ure sem se zopet odpravil proti Sanskemu mostu. Ali glej, ista veja kakor prej mi zopet zbije čepico

z glave, kar me je prav uzlovoljilo. Pa le naprej! Reka Sana me zvesto spremlja dalje časa, cesta pa postaja čimdalje slabša, prašna, razorana in polna debelega kamenja, vrhutega pa srečavam nebroj tovornih voz, katerim se ne morem drugače umikati kakor s skoki v cestni jarek. To je trajalo celih 11 km. Bože moj! Rotil sem se, da tod ne bom nikdar več lazil, obenem pa hvalil Boga, da mi ne bode treba več nazaj voziti. Rekli so mi namreč v Prjedoru, da lahko iz Sanskega mosta s kolesom naprej vozim v Banjo luko. Sana me je zapustila, izvolivši si idilsko pot med ravnim poljem in travniki, jaz pa sem vztrajno pritiskal po malo boljši cesti vzgor po neprestanih, občutnih klancih, deloma skozi gozd, in sem prišel šele blizu Sanskega mosta v ravnino.

Ko je šlo proti peti uri in sem prevozil lesen most čez Sano, sem bil na svojem cilju (29.9 km), v Sanskem mostu, ki leži v Bihaškem okrožju.

V edinem hotelu »Krivošiću« sem se nastanil in je bilo prvo moje vprašanje po prijatelju Škendru. Poslal sem ponj, in kdo opiše presenečenje in veselje njegovo, ko mi je stisnil roko! Povedati sva si imela dovolj, in da je ob tem hladno pivo izvrstno dišalo, je ob sebi umevno. Veselilo me je, da sem našel Škendra — za časa študij smo ga kaj radi imenovali Škenderbega, kakor da bi bili vedeli, da kdaj v divni Bosni najde svojo srečo — tako čvrstega in srečnega. Zato sem tem rajši ž njim pohajkoval po trgu, zanimajoč se za vse tolikanj bolj, ker je bil rezidenca mojega prijatelja. Pokazal mi je marsikaj. Prvo je bilo seveda lepo uradno poslopje zraven hotela sredi senčnatega parka, čisto na samem. Ogledal sem si vse urade, seznanil se s preprijaznimi činovniki ter se uveril, da gospodje baš ne utegnejo rok križem držati; veliko posla, malo uradnikov.

Hiše v Sanskem mostu so razen nekaj boljših majhne, siromašne, ulice pa zopet brezkončne. Prebivalcev je nad 2500 in nadkriljujejo Mohamedanci po številu pravoslavce. Katolikov je 500.

Pred hišami je sedelo in počivalo veliko žensk, ki so se v znak spoštovanja in v pozdrav vselej dvignile, kadar sva šla s Škendrom mimo. Videl sem tudi stoletnega starčka, ki se je še dosti čvrst solnčil kakor martinček na tleh pred dučanom. Tudi Škendrovo stanovanje sem moral pogledati. Za Sanski most vsa čast! Gospodinja, na katero sme moj prijatelj biti ponosen, me je z veseljem sprejela in ni vedela, kaj bi vse storila, da bi pokazala svojo gostoljubnost v najlepšem svitu. Takoj sem videl, da je dobra vladarica v svojem malem kraljestvu ter da Škendru

in soprogi ne manjka prav nič drugega nego malo več — življenja v tem stanovanju.

Drugo jutro sem si privoščil hladno kopel v Peki Sani in sem ob tej priliki videl ob obrežju velike ladje, v katerih prevažajo razno blago po vodi. Ob Sani so si zgradili uradniki jako pripravno kopalniško lopo, kakor sploh skrbe za vse udobnosti, da jim ni treba v kraju, od svetovnega prometa tako oddaljenem, ginevati dolgega časa. Tako imajo pri »Krivošiču« svoje bralno društvo, si prirejajo veselice i. t. d. Življenje mora biti tudi v odljudnem kraju.

Škender me je povabil na obed. Prišel je tudi njegov šef, sodni tajnik dr. M. V Bosni dobro znane sanske glavatice, izvrstno pripravljene, so kaj dobro dišale.

Po obedu sem se hotel posloviti, da bi nadaljeval svojo pot. Povedo pa mi, da voz čaka že pred hišo in nas popelje v Stari Majdan, 18 km odtod, kamor nas je povabil ekspoziturni voditelj. Vse moje protestovanje se je udušilo z besedami in že sem sedel v kočiji poleg Škendrove gospe nasproti svojemu preprijaznemu gostitelju. Kočijaž je bil Bošnjak v narodni noši z rdečim fesom na glavi. Ker me tak človek še nikdar ni vozil in se mi je to zdelo prav imenitno, sem se takoj vdal v božjo in prijateljevo voljo, zato pa sem doživel prelep popoldan. Po lepi cesti v severozahodni smeri med gorovjem, ki se je čimdalje bolj stiskalo v velik kotel, smo kmalu dospeli v Stari Majdan v Bihaškem okrožju.

Stari Majdan je star mohamedanski trg ob vznožju Majdan planine (650 m). Izmed 1500 prebivalcev je 1200 Mozlemitev. Trg si je znal ohraniti do danes gotovih pravic. Ena teh je, da mora biti občinski načelnik le Mohamedanec, podnačelnik je lahko druge vere. Sredi vasi je prostran trg, ki ga obdajajo okroglo zidano občinsko poslopje, »narodna osnovna škola«, hiša, kjer stanuje ekspoziturni voditelj, orožniška postaja, džamija s turškim grobljem in druga neznatna poslopja. Hiše so precej raztresene, cela vas pa ima turški značaj. Enonadstropne, večinoma lesene hiše so vse po enem vzorcu, z visokimi, strmimi strehami. Veliko jih obdaje zagrajenó dvorišče, ki je navadno zaprto zaradi radovednih oči. Mohamedanke namreč ne smejo nepoklicanim kazati obličja, sicer so onečaščene. Prebivajo, kolikor jih je pri hiši, skupno v ženskem oddelku (haremlík), popolnoma ločene od moških, katerim je odkazan poseben oddelek (selamlík). Okna haremlíka gledajo često na ulico, toda premrežena so z gostim lesenim omrežjem (mušebak), da se nič ne vidi v sobo. Pač pa je

videti Mohamedanke, kadar za mrežo radovedno opazujejo zunanji svet. Ko se čutijo opažene, se umaknejo, ker doma nimajo zakritega obličja, vendar se vidi, da se jim prav nič ne mudi. Mislim, da se tem revicam samim njih tradicije že zde neumne. Saj turška ženska nima življenja, njen gospodar jo ima le za blago in dela ž njo, kar hoče. Videl sem že pri napol omreženem oknu dve do tri nezakrite Mohamedanke, ki se niti odmaknile niso, ker so se gotovo čutile varne pred svojim strogim gospodarjem, katerega se edino boje.

Kako naziranje ima Turek glede svoje žene, je razvidno iz dogodbice, ki se večkrat sliši. Turek je imel prav dobrega prijatelja druge vere, kateremu je vse žrtvoval. Nekoč želi ta prijatelj videti ženo njegovo. Nekaj časa se Turek brani, češ, da prijatelj preveč zahteva, potem pa le zmaga ljubezen do prijatelja nad ljubeznijo do žene. Turek jo pokliče ter ji pred prijateljem razkrije obraz. »Ali si jo videl?« vpraša prijatelja. Ko potrdi, jo Turek na mestu ustrelil.

V novejšem času se je jelo nekaj gibati v prilog turškim ženskam. Vstal je apostol v ženskem krilu, ki se bori za njih svobodo v evropskem zmislu.

Po gostoljubnem sprejemu pri ekspoziturnem voditelju me je peljal moj prijatelj Škender proti občinskemu poslopju, da me seznanil z občinskim načelnikom, ki je nama že nasproti prišel. Velika, korenjaška postava s sivo brado, ki je obrobljala ogoreli, resni obraz, iz katerega so gledale kaj prikupljive oči, me je navdala na prvi hip s spoštovanjem. Dobrosrčno se je nasmejal, ko mi je podal svojo koščeno roko v pozdrav, kažoč veselo presenečenje, da se tako oddaljen tujec zanima za njegovo rezidenco. Med navadnim pogovorom — Mohamedanci v Bosni govore večinoma tudi slovanski jezik — mi položi Abdurahman Talundžić, to njegovo ime, desnico rahlo na pleča in me potisne malo naprej. To mu je bilo samo ob sebi umevno vabilo, naj greva ž njim. Pelje naju po ozki, kameniti in strmi ulici do gosto z deskami zagrajenega dvorišča. Šli smo, on zmerom pred nama, do njegove hiše, slične drugim turškim prebivališčem. Pred vhomom si sezuje sandale, jih pusti pred durmi ter gre bos v sprejemno sobo, midva pa za njim. »Pazi«, me opozarja Škender »da se ne bušiš ob strop!« Komaj to izgovori, sta se njegova glava in nizki strop že pobratila. Molče iztegne načelnik desno roko s plemenitim poklonom proti desnemu kotu v znak, naj sedeva. Tam je bil komaj ped visok, širok podij, pregrnjen s pisanimi preprogami (makas). To je takozvani »minder« (divan),

na katerem Turki sede. Ker midva dolgopeteža nisva znala po turški sestri, sva sedla na domač način, zato sva se pa grizla v kolena.

V kratki pavzi, med katero je imel kučegazda pri ognjišču ter kredenci blizu vhoda opraviti, si ogledam ta povsem turški stan. Po vsej mali sobi same pisane preproge, tako da ni videti golih tal. Na levo od vhoda divan v našem zmislu, ob nasprotni steni pa nekaj kovčegov, tudi s preprogami pokritih. Na desni majhna, a okusna turška peč, na steni navadna ura (schwarzwaldska), ki je ob polšestih zvečer kazala turški čas $\frac{1}{2}$ 11 — turški dnevni čas se pričinja s solnčnim zahodom — pa nekaj podob, to je bilo precej vse.

Načelnik velikan je hodil po sobi z upognjenim hrbtom, vendar je sempatam zadel s turbanom, ki mu ni šel z glave, ob strop. Kmalu vidim gospodarja sedeti na divanu s prekrižanimi nogami in s cigaretko v ustih. K meni pa pride osemnajstleten krepak in zal dečko, ki mi ga predstavi gospodar kot svojega sina, položi levo roko na prsi, z desno pa mi s spoštljivim priklonom poda findžan kave, istotako mojemu prijatelju. Njegov oče pa hiti k nama, stisne cigareto na sprednjem koncu med dvema prstoma in mi porine ta ploščnato stisnjeni konec cigarete v usta. Obenem mi jo tudi zapali. Ko isto odpravi pri Škendru, gre zopet na svoj prestol.

Tako smo »divanili« med seboj. Sinko je stal pri vratih, in kadar je videl, da je komu zmanjkalo kave, je hitro prilil, oče pa je naju zalagal s cigaretami. Tam se nič ne ponuja s sladkimi besedami kakor pri nas in se nič ne brani kakor »kmečka nevesta«, to je običaj, ki se mu vsakdo podvrže brez ugovora.

Ti turški običaji mi niso bili znani. Ko sem pri drugi kavi, pri drugi cigareti skušal se nekaj braniti, boječ se za svoje živce, za svoj želodec, me navihani Škender skrivno sune z roko, češ, da bi bilo največje žaljenje kučegazde, ako bi kaj odklonil. Zato je šla kava za kavo, cigareta za cigareto, dokler nas ni poganjal čas.

Odrinili smo. Abdurahman Talundžić se je med potjo kazal zelo postrežljivega, jaz pa zelo radovednega. Kamor sem pogledal, sem videl večje ali manjše, med njimi celo nekatere prav lepe turške nagrobne spomenike z napisi, ki mi jih je načelnik raztolmačil. Pri tem je s kazalcem vlekel po črkah od zadnjega konca do začetka napisa. Tako čitajo tudi Hebrejci. Pri vsakem spomeniku mi je vedel povedati ves življenjepis dotičnika. Tako sem pri otroškem spomeniku na vrtu majhne hišice izvedel, da je neki Turčin, ki se je prišel prepirat k tej hiši, pograbil iz osvete tamošnje malo dete ter ga na mestu pre sekal.

Ko pridemo do hiše podnačelnikove, nas je že čakal. Ni si dal prikratiti časti, da bi nas povabil k sebi ter nas pogostil. Hodniki v tej hiši so tudi pregrnjeni s preprogami, soba, v kateri smo bili, pa je kakor navadne hrvaške sobe, toda snaga je taka, da se vse sveti. Pili smo zopet obilo kave in pušili cigarete. Kdor je hotel, je dobil tudi piva v steklenicah in rakije (žganja).

Nato smo šli v džamijo. Takoj pri vhodu je prazen prostor v obliki pravokotnika, kamor polagajo turški verniki sandale, par k paru, ker obuti ne smejo vstopiti v svetišče. To pa je po naših pojmih skoro prazno. Razen nizke, primitivne lece (mimber) in nekega napisa (lehva) na steni ne vidiš skoro drugega nego same preproge, ki pokrivajo tla popolnoma, in preprost lesteneč, ki visi sredi stropa. Tukaj molijo Turki, njih Hodža pa jih poučuje raz leco.

Ko stopimo na groblje, nam zadoni krasen ženski duet ob spremljevanju klavirja na uho. Lepa slavonska pesem s svojimi otožno ognjevitimi zvoki je kipela iz grl mladih krasotic, gospe Škendrove ter gospe ekspoziturnega voditelja, ki je klavir dovršeno vladala.

Pogledali smo še šolo, izprosili si potem še par ljubkih pesmi od preprijaznih gospe, zapeli sami nekaj večno lepih slovenskih narodnih pesmi, ki so bile vsej družbi dobro znane, potem pa je prišel »ločitve bridki čas«.

V Sanski most smo se vrnil, še predno smo se nadejali. Bosenski mali konjiči imajo kaj urne noge.

Čakalo me je tam pismo moje sestre iz Sarajeva, ki me je že težko pričakovala. Par besed je tudi dostavil moj svak Bogumil, obetajoč mi s prav otroškim veseljem najboljše zabave.

Neprijetno me je dirnilo, ko sem izvedel, da so me bili v Prjedoru slabo poučili. Dejali so mi, da se bom lahko vozil od Sanskega mosta naravnost do Banje luke; v Sanskem mostu pa so rekli, da pridem do tja pač skozi Ključ, ali cesta ni za kolo; ako pa hočem, lahko jašem po bližnjici do Banje luke. Tako torej, kolo pa v žep! Jasno mi je bilo, da sem cesto Prjedor-Sanski most zaman preklinjal in da jo bom moral za kazen še enkrat poskusiti.

Predno se ločim od Sanskega mosta, naj še omenim, da je v trgu, kakor tudi v Starem Majdanu, prostovoljna požarna bramba, da ljudstvo živi večinoma od trgovine s poljskimi pridelki ter da je Sanski most zanimiv kot rodni kraj bega Hasana Čekića, ki je svoj čas poveljeval vstašem pri Banji luki. Kdor ima dovolj časa, naj si ogleda v bližini razvalino Kamen grad ter jami Honotovo in Dabar.

Ob petih v jutro sem se dvignil na kolo. Da je bila mera polna, mi je usoda naklonila, da je bil ta dan semenj. Poln sladkih nad zapustim Sanski most in krenem po cesti med nebroj voz, jahačev, natovorjenih konj, pešcev itd. Vkljub tej nepriliki je šlo še precej dobro do vrha gore, kjer je semenjski promet malone prenehal. Na ravnini pri zloglasnem kilometru 10. pa telebnem ob počasni in oprezni vožnji v prah, da sem se komaj ven izkobacal in sem bil videti kakor mlinar. Kaj mi je bilo storiti? Slečem suktnjo, jo obesim na bližnje drevo in udriham po njej s šibo, da sem bil ves v oblaku prahu. Vsaka služkinja bi me bila občudovala. Za silo človeku podoben se že iz navade oglasim ob sedmih v gostilni hotela »pri Prjedoru«, kjer se je bilo treba zbok groznega trpljenja na potu malo odduškati.

Naj še zabeležim, da je Prjedor posebno znamenit zaradi tega, ker se v njegovi okolici nahajajo srebrna in železna ruda ter tudi mangan in premog, dasi samo lignit. Takega lignita je tudi mnogo pri Sanskem mostu. V Majdanu pa je dobiti veliko železne rude, ki jo pa le malo kopljejo.

Eno uro počitka, pa hajdi naprej! Udaril sem jo proti vzhodu. S cesto sem bil izprva zadovoljen, pozneje pa sem zaradi prahu, nerodnih klancev in kolesnic glasno godrnjal. Prevozivši 12,3 km, sem se znašel ob vznožju Kozare planine, v trgu Kozarcu v Prjedorskem okraju, v Banjeluškem okrožju.

Jojmene, kam sem prišel! Malih slabih hiš ne bom kritikoval, ker ne more biti drugače, kakor je, toda razmere, razmere! Dasi ima Kozarac politično ekspozituro s 1000 mohamedanskimi prebivalci, sta v kraju vendarle dve »boljši« gostilni. Bil sem v obeh, jela pa nikjer nič. Iz druge so me pošiljali v drugo. Našel sem pa vendar zabave v tem žalostnem kraju. Mlada Turkinja je venomer pela turške pesmi in me z visokim, zvonkim glaskom svojim in nenavadnimi melodijami očarala. Škoda, da je nisem videl, daleč ni bila od mene.

Brez vsega pa Kozarac tudi ni. Celó imeniten je v nekem oziru. Na javnih razstavah, daleč prek deželne meje čislajo izborne kozaraške slive, ki so posebna eksportna specijalitetá. Bosenske slive so izrédno velike in imajo mnogo sladkobe v sebi, tako da so celo svetovnoznane francoske slive potisnile s svetovnega semnja. Umevno je torej, da je bosenska slivovka zelo v čislu. Prijeten vtisk je napravila name 980 m visoka, z živozelenim drevjem obrasla Kozara planina, ki me je potem spremljala daleč proti jugovzhodu in mi tudi dala pokusiti brezštevilnih klancev, s kakršnimi se je lahko ponašala kvečjemu še stara cesta prek

Gorjancev. To je šlo gori pa doli, pa doli in gori in le neprenehoma navkreber brez kraja in konca. Mislil sem, da moram biti prav kmalu v oblakih, in sem venomer gledal predse, iščoč zaželenega vrha. Videl pa nisem drugega nego gozd, nebo in neskončno cesto pred seboj. Solnce je pripekalo, žeja me je mučila, hiše pa nikjer nobene. Kako dobro mi je del borovničevac, ki ga mi je bil preradodarni Škender nalil v potno steklenico! Rakije sicer ne svetujem kolesarju, ker po njej otrpnejo udje, dobra je le v sili. S težkim trudom sem dospel vendar na vrh. Keč me pa Kozara planina bržkone ni dovolj izdelala, se ji je takoj pridružilo Krnje brdo, za nameček pa sem dobil še goro Bukovico. No enkrat je vendar bilo vsega tega konec in bil sem prav zares na vrhu, na lepem sedlu, kjer me pozdravi železniška postaja Ivanjska (304 m). Od tam je šlo divno po gladki, trdi cesti navzdol, daleč, daleč tja doli. Srečal sem dva Bošnjaka jezdeca, ki sta gonila kakih sto lepih konj nekam na semenj.

Štiri in pol ure sem potreboval od Kozarca (43.9 km). Ob poldnevih zvečer pa se mi zasmije prijazno mesto Banja luka v okraju in okrožju istega imena.

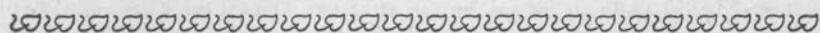
Ko zavijem na desno proti mestu — na levo pelje cesta v Staro Gradiško — so me zopet pozdravljali milijoni opernih pevcev kakor v Prjedoru. Dosedaj sem videl le navadne bosenske kraje, to mesto pa se mi je zdelo, vsaj kar je novega, prav gosposko. Ne imenujejo ga zaman mesta vrtov. Toliko vrtov in drevoredov nisem še nikjer opazil. Skoro pri vsaki hiši je vrt in hladne sence imaš ob najhujši vročini, kolikor je hočeš. Carski drum (cesarska cesta) je name napravil mogočen vtisk. Zelo široka, gladka in kakor ravnilo ravna cesta ima na obeh straneh drevored, ki se kar izgublja v nepregledno daljavo. Tu pa mrgoli elegantne gospode, ekvipaž, koles itd. To je korzo, ki te živo spominja na zagrebško llico, samo rdeči fesi mu dajejo povsem orijentalno lice. Danes ima ta cesta slavnosten značaj, kajti na obeh straneh, skoro na vsakem drugem drevesu vidiš zastave, rdeče - žolte, črno - žolte, rdeče - belo - zelene, rdeče - bele. To ti v lahnem večernem vetriču plapola, da se ti duša smeje, za oko prava paša. Banja luka se pripravlja za sprejem deželnega poveljnika fcm. Alborija. V snažnih ulicah med visokimi modernimi hišami je veliko elegantnih trgovin, promet v njih prav živahen. Ko prideš iz teh ulic, ki te le malo spominjajo na Orijent, proti staremu mestu, se njega lice kmalu izpremeni. Vse polno Turkov vidiš ob hišah na tleh sedečih s findžanom v roki, iz katerega srebajo črno kavo ter jo belijo z dimom cigaret. Prosjakov, raz-

trganih, usmiljenja vrednih, se tukaj ne manjka, tudi ciganov sem videl, ki pa so bolj divje podobe nego naši.

Izmed 32 mošej zavzema prvo mesto znamenita Ferhada bega mošeja, ki jo je zgradil vali Ferhad beg Sokolović l. 1576. baje z odkupnino ujetega avstrijskega vojskovodje Turjaškega. Zanimiva je tudi mala Defferdar džamija, ki se v arhitektoničnem oziru razlikuje od drugih in katera hrani ostanke lepe arabske polihromije. Poleg mošej najdeš v mestu dve katoliški, eno srbsko pravoslavno cerkev in dva židovska templja.

Ko prekoračiš slab lesen most čez reko Vrbas, se znajdeš v predmestju Gornjem Šeheru, ki je bilo prvotno mesto in sega prav v svetovno znano sotesko reke Vrbasa. To je popolnoma mohamedansko. Čuden konglomerat majhnih, v drevju napol skritih hiš, mlinov, breških jam itd. Tam se nahajajo sedaj že jako zanemarjena rimska kopališča, ki služijo pač le še Turkom v krepilo in zabavo. Lepa zelena reka Vrbas, v kateri se zrcalijo ob bregu rastoče vrbe, loči to staro mesto od novega.

(Dalje prihodnjič.)

OTVORITEV POTOV NA JALOVEC (2655 m).

Mogočen in imponanten je sivi nebotični Triglav, kralj Julskih Alp, častitljiv je široki, na vrhu okrogli Mangart, ponosna sta razrita Skrlatica in plazoviti Razor, najponosnejši junak Julskih Alp pa je ostri, slikoviti Jalovec, po višini drugi za Triglavom. S svojimi navpičnimi, nedostopnimi stenami se dviguje neposredno iz dolin Planice in Koritnice in iz Gornje Trente; liki velikanska, do skrajnosti priostrena lopata kipi proti nebu, nagnjen na stran proti severu, kakor da naj reže oblake in meglove. Bil je poprej na vseh straneh silno težko pristopen, tura na Jalovec se je morala šteti med prave ture prvenstva.

Dne 26. avgusta pa je slovesno otvorilo Slovensko planinsko društvo svoja nova pota na Jalovec ter jih izročilo prometu. Dodelana sta pota: 1.) iz Gornje Trente čez Trentsko planino na Jalovec in 2.) iz Koritnice čez Škrbinico (med Pelcem in Malim Ozebnikom) na vrh; ustvarjena pa je s tem tudi zveza med Koritnico in Gornjo Trento. Natančnejši popis pota smo priobčili že v lanskem letniku.

Po teh novih potih je postal Jalovec vsem pravim turistom brez nevarnosti pristopen; seveda pa spada tudi sedaj še tura na Jalovec med tiste ture, na katerih treba vse pozornosti in tudi vaje; vsekakor je najeti vodnika.

Otvoritveni izlet je bil preračunjen za tri dni. Prvo zbirališče je bilo v Aljaževem domu v Vratih, kjer smo imeli v soboto dne 25. avgusta obed. Odšli smo popoldne po poti čez planino Bukovlje proti Luknji, kamor smo dospeli okoli štirih popoldne. Po kratkem počitku smo jo mahnili

po poti „čez rušo“, t. j. pod stenami Triglava v Zadnjico in potem v Trento (v Log). Tukaj smo se sestali z izletniki iz Goriške, vrlimi člani Soške podružnice. Prenočili smo v gostilnah pri Zlatorogu (Cudru) in pri Zorču, kjer ima naše društvo svoji prenočišči. Gostoljubna gostilničarja sta nam vrlo postregla in prepričali smo se, da je sedaj v Trenti dobro bivati. V nedeljo zjutraj nas je odrinilo 14 turistov že ob štirih. Imeli smo dosti dobre volje, toda jako malo upanja, da se vsa tura dovrši, kajti vreme je kazalo kar najslabše. Bilo je toplo, kar soparno in vsi vrhovi so se odeli s temnimi oblaki. Ko smo pa krenili od izvira Soče v Gorenjo Trento in potem po črnem plazju kvišku proti Trentski planini, je zapihal sever in v kratkem sta se nam iz ozadja začela odkrivati Razor in Triglav, a Jalovec pred nami je ostal trdovratno za temnim zastorom. Urno smo se pomikali od Trentske planine po nadelani in jako dobro markirani poti kvišku proti Velikemu Ozébniku. Ko smo prekoračili strmo pobočje, smo našli tik pod mestom, kjer se razhajata pot na Jalovec in čez Škrbinico v Koritnico, nezaten, a stalen studenček, pri katerem smo se vrlo okreščali. Ta studenček bo turistom kaj dobro služil. Takoj potem smo krenili čez položno snežišče na desno v skalovje Velikega Ozébnika ter plezali po ozkih policah in strmih dimnikih proti vrhu. Pot vodi nad silnimi prepadi, zavarovana pa je povsod s klini in žicami. Nekoliko pod vrhom Velikega Ozebnika smo se spustili malo navzdol do Loškega žleba, škrbine med Jalovcem in Vel. Ozébnikom. Tukaj se razprostira položna snežna kotlina (na Jezercih) pod vrhom Jalovca, v kateri izvira pod snežiščem močan studenec. Turist ga najde, ako stopi s pota nekoliko navzdol čez snežišče. Sedaj šele je sever na Jalovcu razpihal megle in pokazal nam je velikan svoja silna rebra. Kvišku! Odlagati ni bilo, da se nam zopet ne zakrije. Kakor podlasice smo se spustili v stene, toda morali smo previdno plezati proti grebenu, kajti stene so precej strme in gladke. Ko smo prispeli na greben, smo stopali včasih po ostrem robu, včasih za nekaj korakov niže v smeri proti vrhu. Prav ugajal nam je ta greben, saj se pa tudi lahko kosa z razvpitim grebenom od Malega Triglava proti Velikemu Triglavu, kakršen je bil svoje dni, ko še ni bil ves opiljen in omrežen.

Ob enajstih smo dospeli na vrh Jalovca, hodili smo torej — vštevši trikratno počivanje — le sedem ur. Razgled smo imeli v Koritnico, Planico in v Zgornjo Trento, bližnji vrhovi so se nam zdajpazdaj odkrivali in zopet potapljali v gosto meglo; gorovje proti jugu se nam je pokazalo, proti severu pa je bil razgled zaprt. Ker smo se bali nevihte, smo ostali na vrhu samo eno uro.

Srečno smo se povrnili čez Veliki Ozébnik. Od njegovega vznožja smo krenili po kamenitem svetu proti Pelcu; tam je bilo stopati zopet kvišku na greben med Pelcem in Malim Ozébnikom. Čisto ozka zareza „Škrbinice“, ki je le malo nižja od ostalega grebena, nam je določila smer. Prekoračili smo veliko snežišče pod Pelcem in radi neradi praskali ob robu velikega mela do vrha Škrbinice. Tam se nam je odprl zopet drugačen teren. Po silno strmem žlebu smo se morali spustiti navzdol in potem prečkati po skalnati polici nad prepadom okoli nebotičnih sten. V globino pod nami se je razprostirala prijazna dolinica Bavščica. Tudi tod je pot v skale vsekana in s klini ter žicami zavarovana; tri žice pa so bile potrgane, najbrž od zlobne roke. Prekoračivši sitne police, smo prišli na prijazno zeleno pobočje, ki prehaja v sedlo med Plěšavcem in Malim Ozébnikom, kjer je prelaz iz

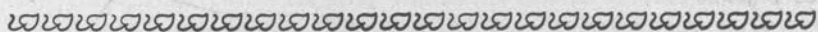
Koritnice v Bavščico. Mi smo se spustili v sedlo in potem po melih proti Koritnici. Zavili smo pod stene Velikega Ozébnika in Jalovca in stopali potem po strmi kadunji navzdol. Planinske trate, ruševje in golo skalovje se slikovito menjavajo. Ko smo prišli končno v gozd, smo mislili, da so vse težave pri kraju. Toda varali smo se. Hipoma se pogrezne svet, nad 200 m visoka navpična stena nas še loči od dna. Pot vodi sedaj zopet po ozkih policah preko stene, moralo se je vsekati mnogo stopinj v skalo. Previdno smo se plazili navzdol in končno prispeli v čisto temen kot pod Jalovčevo steno. Pod nami je ležalo razsežno snežišče, ki pokriva dno in se nāgiblje proti potoku Koritnici. Ker je snežišče odstopilo od sten, smo morali splezati pod sneg in si potem s cepini zopet sekati stopinje na vrh kake 3 m visoke snežne plasti. Brez pomoči bi bilo to težko šlo, kajti zadnji so morali pomagati prvemu na sneg — bil je domačin pastir —, ta je pa potem drugega za drugim vlekel iz luknje ob podpori spodaj stoječih. Ta konec je bil kakor nalašč za izpremembo. S tem je bila tura do Koritnice dovršena. Z vrha Jalovca do Koritnice smo hodili 5 ur.

Otvoritve so se udeležili tudi Trentarji kot zastopniki občine in društveni zaupnik Anton Tožbar, ki je izvršil dela na trentski strani.

Ob ločitvi pod Škrbinico se je gosp. dr. Fran Tomišek v imenu osrednjega odbora zahvalil Antonu Tožbarju za srečno in solidno izvršitev pota, sploh Trentarjem pa za njih pripomoč pri napravi znamenitih naših novih potov v Trentskem okraju.

Prispevši v Koritnico, se je družba ločila. Člani Soške podružnice so krenili v Srednji Log, ostali turisti pa preko Predela in Rablja v Trbiž in s polnočnim vlakom nazaj proti Ljubljani.

Srečno izvršena tura in krasna zanimiva pot ostaneta vsem izletnikom v najboljšem spominu.

DRUŠTVENE VESTI.

Novi člani. Osrednjega društva: Šircelj Josip, rač. asistent pri fin. ravn. v Ljubljani. — Savinske podružnice: Dr. Karba Rihard, zdravnik na Vranskem. Rotner Josip, c. kr. deželnosodni svetnik na Vranskem. Sadnik Julij, učitelj v Št. Pavlu. Serneč Božena, c. in kr. učiteljica v Pulju. Schauer Franc, veleposestnik na Vranskem. — Cerkljanske podružnice: Kogej Srečko, veleposestnik v Idriji. Gregorinčič Janko, dimnikarski mojster v Cerknem.

Kadilnikova veselica, ki jo je priredila Kranjskogorska podružnica svojemu največjemu dobrotniku, starosti slovenskih hribolazcev, gospodu Francetu Kadilniku, v čast in v znak hvaležnosti dne 2. septembra t. l. na Jesenicah, je prav lepo uspela in pokazala, kako cenijo slovenski planinci svojega prvaka in pospeševatelja slovenske turisticke. Na kolodvoru na Jesenicah je slavljenca pozdravila deputacija Kranjskogorske podružnice in jeseniškega Sokola v kroju, za kar se je ginjen zahvalil. V okusno s cveticami okrašeni kočiji znanega rodoljuba in osebnega svojega prijatelja, gospoda nadpoštarja Schreya, se je slavljenec, ki ga je spremljal tajnik osrednjega odbora, peljal skozi Jesenice na veselični prostor, na lepo okrašeni vrt restavraterja gosp. Višnarja. Med vožnjo je občinstvo živahno pozdravljalo

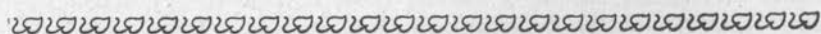
slavljenca in iz mnogih hiš so ga narodne dame obsipale s cvetjem. Pri vходу na veselični prostor je slavljenca sprejelo načelništvo Kranjskogorske podružnice Slov. plan. društva ter mnogo prijateljev in častilcev. Čez Rožico je prinesel s Koroškega gospod dr. Oblak slavljenca prisrčne pozdrave koroških Slovencev in v lepem govoru pojasnil važnost Kadilnikove kočice na Golici ter velike zasluge slavljenčeve za razvoj slovenske turisticke in slovenstva sploh. Po tem govoru so čili jeseniški Sokoli vzdignili slavljenca na rame ter ga ob navdušenih klicih nosili po vrtu. V imenu akademičnega planinskega krožka v Pragi je g. Kadilnika pozdravil tehnik gosp. Rus ter naznanil, da je Kadilnikova kočica na Golici z ozirom na današnje slavje okrašena. Gospod Kadilnik se je obema govornikoma do solz ginjen zahvalil za prijazne pozdrave in napitnice ter potem kaj zanimivo pripovedoval, kako in kdaj je pričel laziti po naših planinah, na katerih takrat še ni bilo markacij in varnostnih naprav, kakor jih je sedaj v toliki obilici, da je na primer naš Triglav že kar »pokvarjen«. Med tem je prehitro prišel čas, da se je moral slavljenec ob prisrčnih ovacijah odpeljati proti domu. Na veseličnem prostoru pa je zabava trajala do pozne ure. Veselica je bila prav dobro prirejena in svirala je tovarniška godba kaj vrolo in pridno. Restavracija je izborno postregla. Narodne dame so neutrudno sodelovale po šatorih in gre jim tudi sicer za lepo uspelo veselico vse priznanje. Pevski zbor, ki se je sestavil iz navzočnih pevcev, je zapel več narodnih pesmi prav izborno.

Podravska podružnica. Velika pevska in narodna slavnost, ki se je priredila 15. julija v Rušah v prid zopetne zgradbe Žigertovega stolpa, se je vršila sijajno in veličastno. Tudi njen gmotni uspeh je bil povoljen. Udeležilo se je okrog 4000 ljudi. Slavno pevsko društvo v Ptujju je nastopilo na krasno in ukusno zgrajenem odru z impozantnim zborom, ki je štel okrog 150 pevk in pevcev. Izborna in marljivo je igrala slavna šoštanjaska godba. Neverjetno požrtvovalnost so dokazale vse tiste častite osebe, ki so ob slavnosti neumorno delale. Čast in hvala jim! Čistega dohodka je preostalo za stolp 1342:71 K. Gotovo je to lep prispevek za stolp, a za zgradbo bo še treba veliko denarja. Prosimo na tem mestu tiste gospode, katerim smo poslali zadolžnice, naj jih po možnosti razpečajo. — Zadolžnice v prid zgradbe stolpa so nadalje kupili: Martin Elznik, Alojzij Mule, Edvard Pogáčnik (4), Ivan Zemljčič, Ferdo Lašič, dr. L. Poljanec, Jožef Osvald, Anton Podlesnik, M. Rebernik, Karel Kukovič, Franc Juhart, Karel Černej, Janez Kodrič, Jožef Mešiček, Matija Walter, Juri Stern, dr. P. Turner (2), Miško Turner, Dragotin Harič. Dozdaj se je prodalo 56 zadolžnic. — Podružnica je priredila 2. septembra izlet na Veliko kopo, 8. septembra pa k Sv. Duhu na Ostrem vrhu. Vreme je bilo obakrat najlepše, žal, da je bila udeležba bolj pičla.

Radovljiška podružnica je postavila v takozvani Kolnici na primernem kraju mizo in klop. Kolnica je zlasti znamenita zaradi izvira Lipnice, nadalje zaradi neverjetne množice sleča (rododendron), ki raste ondi prav v nižini, pa tudi zaradi krasne okolice same, polne tihe poezije. Tu je nekdanj, kakor pripoveduje pravljica, bivala dobrotna Vila in delila mnoge dobrote. A ker so jo ljudje užalili, je zbežala in izginila. Še danes imenujejo jamo, kjer je bajé bivala, »Častljivo jamo«. Ta jama je najbrže bila v prazgodovinskem času, tedaj, ko je Radovljiško planoto še pokrivalo jezero, pribežališče in stanovanje ljudi. V Kolnici se izletnik lahko okreпча v pristno

domači gostilni našega člana g. Ivana Štiherla, potem pa lahko po markirani poti krene skozi Lipnico v Kamno gorico. — Pri Derničevem razgledišču nad stočjem obeh Sav pri Radovljici je postavil gospod tovarnar Dernič okroglo klop. V bližini je studenec in je pot do njega že zaznamovana. — Na poti iz Jamnika proti Brezovici se je postavila tablica in se markacija popravila. — Luknja na Pokljuki je popravljena in pota do nje so očiščena vejevja in grmičja. Ravno tako je popravljena pot do slapa Nemiljščice. Ondi se je tudi postavilo dvoje klopi. Ta krasni slap je že fotografiral g. Vengar v Radovljici za razglednice.

Delo v Postojnskem okraju. Na novo se je zaznamovala pot iz Postojne do Črne jame ($\frac{3}{4}$ ure), odtod do Pivke jame ($\frac{1}{4}$ ure). To je eden najlepših izletov v postojnski okolici. Pot do Pivke jame bo treba, ker gre strmo navzdol v prepad, še zavarovati in popraviti; do tedaj jo priporočamo le izurjenim turistom.

RAZNOTEROSTI.

Izvestje »Deželne zveze za povzdigo prometa tujcev na Kranjskem«. Predsednik sekcije nemškega planinskega društva v Karlovih varih, Karel Schöttner, in tajnik društva za povzdigo tujskega prometa za nemški del Češke, Ott, sta bila v društvenih zadevah v avdijenci pri železniškem ministru, dr. pl. Derschatti. Ob tej priliki je minister poudarjal, da je potrebno delovati za krepek razvoj deželnih zvez za povzdigo tujskega prometa; s tem bi se podpirala stremjenja oddelka železniškega ministrstva za tujski promet, ki ga vodi sekcijski načelnik dr. Roel. Dalje je minister obljubil, da bo deloval na to, da doseže pri finančnem ministru dvakrat tako veliko podporo v to svrhu, kakor je bila dosedaj dovoljena. —

Pri tej priliki iznova opozarjamo, naj posvečajo tujskemu prometu posebno pozornost prizadeti faktorji, kakor dežela, občine, posojilnice, pa tudi hotelirji, gostilničarji i. t. d. S tem koristijo v prvi vrsti samim sebi, a tudi skupnosti. V vseh zadevah hoče deželna zveza najkrepkeje podpirati vsa stremjenja in to brezplačno.

Kakor je bilo v Plan. Vestniku že čitati, je Deželna zveza založila in izdala brošuro: „Kako je mogoče povzdigniti tujski promet v kakem kraju“. To brošuro smo v 4000 izvodih brezplačno razposlali po deželi, v prvi vrsti županstvom s prošnjo, naj jo razdele med interesente in naj poskrbe, da bi se v kraju priredilo predavanje, za katero bi se kot predmet vzela vsebina imenovane brošure. To prošnjo ponavljamo na tem mestu in se nadejamo, da se bo v jesenskem in zimskem času gotovo priredilo več predavanj, saj za tako predavanje ni treba nobenega truda in priprave, ampak je predmet v knjižici dovolj poljudno in pripravno opisan. Ob takih prilikah se tudi najlaže sproži misel za ustanovitev društva za privabitev tujcev. Brošura daje v glavnem vsa navodila, kako je treba ravnati, da najdejo tujci in letoviščarji ono udobnost, ki jih privabi in tudi obdrži v kraju. Prosimo torej zavedne osebe, ki jim je mar blagostanja v svojem kraju in v deželi sploh, naj se zavzamejo za stvar, od katere bo imelo korist vse prebivalstvo. Deželna zveza pošlje radé volje brezplačno vsakemu, ki se oglasi, brošuro in vzorna pravila za ustanovitev društva za povzdigo tujskega prometa.

Izkopani znak »Slov. plan. društva«. Leta 1894. je umrl eden prvih članov našega društva, navdušen slovenski hribolazec, gospod Leopold Ahačič, tovarnar v Trziču. Na smrtni postelji je izrekel željo, naj mu v rakev denejo planinski klobuk z društvenim znakom. Željo so pokojniku izpolnili. Ko so 27. decembra 1905. l., torej čez blizu 12 let njegovo gomilo prekopali, je naročil brat njegov, gospod Niko Ahačič, tovarnar v Trziču, tudi naš član, naj varno preiščejo grob, ker misli, da bo znak »Slov. plan. društva«, ako ga najdejo, še poraben. In res so našli znak prav dobro ohranjen, le jeklena igla, ki je bila od rje razjedena, se je zlomila. Gospod Niko Ahačič je dal znaku napraviti novo iglo in ga sedaj ponosno nosi kot drag spomin na dragega brata na svojem planinskem klobuku.

Hrvatsko planinarsko društvo v Zagrebu je letos završilo 31. leto svojega obstanka. Društvo šteje 27 ustanovnikov, 306 rednih članov in 10 podpornikov, skupaj 343. Lani je imelo dohodkov 9944-08 K in stroškov 2700-10 K. Vrednost imovine je znašala 17.800 K. Društvo je postavilo dosedaj razgledne piramide na Ivančici, na Sljemenu in na Plješivici, planiasko kočo na Sljemenu ter paviljon pri Kralj. zdencu. Do koč na Sljemenu napelje skoro tudi telefon, za katerega je zagrebška mestna občina dovolila 1000 kron prispevka. Poleg koč namerava društvo postaviti tudi planinski hotel ter na Ivančici namesto lesene železno razgledno piramido. Društvo izdaje svoj list »Planinar«, ki izhaja vsaka dva meseca na 16 straneh in ga člani prejmejo brezplačno. Članarina znaša 6 K, naročnina na list tudi 6 K (posamezna številka 1 K). Načelnik društvu je grof Miroslav Kulner, urednik listu pa prof. Vjekoslav Novotni v Zagrebu.

Hotel v Vintgarju zgradi podjetni gospod Jakob Žumer drugo leto. Sedanja njegova restavracija s paviljonom in vrtom ne zadostuje več, toliko prihaja izletnikov v divne tesni. Postrežba v restavraciji je izvrstna in cene kaj primerne.

Poti ob Šumu v Vintgarju so jako slabi, ker je železnična uprava razdrila stare, za dobre nove pa ni poskrbela, dasi je bila zavezana v to. Dotična županstva naj opozore upravo, da spravi v dober stan vsa pota.

Letoviščnikov je bilo letos okoli Šmarne gore (v Medvodah, na Svetju, v Tacnu itd.) nad 100. Ta pokrajina je od leta do leta bolj priljubljena, ker je res lepa, polna krasnih potov po ravnini in polna izletov na razne bližnje in daljne vrhove. Za kopanje služijo izvrstno Sava, Sora in Gameljščica. Stanovanja so jako čedna in udobna ter postrežba prijazna.

Karavanške železnice progo Beljak-Področica skozi Karavanški predor na Jesenice in zahodno delno progo Celovec-Področica-Jesenice otvorijo slovesno dne 30. t. m., začno pa voziti po obeh dne 1. oktobra.

Vlake na progi nove železnice od Celovca do Gorice nameravajo goniti z električno silo, za katero bodo uporabljali Savo Dolinko in Bohinjko ter Radovino. Priprave za takšen obrat se že vrše. Naprava bo stala do 15 milijonov kron. S to gonilno silo se odpravijo za potujoče občinstvo in tudi promet sam vse neprijetnosti, ki jih provzročča sedaj neznosni sajasti dim.

Železnico iz Kranja v Trzič zgrade najkasneje v dveh letih. Z delom začno še letos. Ta železna cesta bo velike važnosti ne samo glede industrije, ampak tudi za tujski promet. Torej pozor, domačini!